

ROCZNIKI HUMANISTYCZNE

Tom LXVI, zeszyt 5 – 2018

ZESZYT SPECJALNY / SPECIALE UITGAVE

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.5s-10>

AGATA KOWALSKA-SZUBERT

MACHT EN MISERIE VAN KLEINE WOORDJES: ZAKELIJKE (EN ANDERE) TEKSTEN IN VERTALING

A b s t r a c t. Dit artikel tracht een typologie te presenteren van de meest voorkomende fouten in de vertaling vanuit het Nederlands naar een vreemde taal. Het te analyseren materiaal is afkomstig uit vertaaltaken van de studenten Nederlands en van pas afgestudeerde bachelors. De oorzaken van de fouten zijn te vinden in de verkorte opleidingscyclus van taalstudies die langer duurde voordat het Bologna-verdrag werd ondertekend, waarna de vijfjarige studies werden verdeeld in twee onafhankelijke kortere cycli. Andere oorzaken houden ook verband met de gemakkelijke toegang tot niet noodzakelijkerwijs betrouwbare woordenboekcursussen en internetvertaalprogramma's, waarvan Google Translator een voorbeeld is, en het feit dat de afgestudeerden die hun studie in een aanzienlijk kortere tijd en met minder inspanning hebben voltooid (dan dat het geval was bij degenen die de vijfjarige studie hebben gedaan) een overdreven zelfvertrouwen laten zien.

Trefwoorden: fouten; vertaling; receptie en productie; woordenboeken.

BIJ WIJZE VAN INLEIDING

Het onderwijs in het kader van een filologische studie is in de periode na WO II grofweg in te delen in twee tijdperken, die essentieel van elkaar verschillen. De scheidslijn tussen een traditioneel opgevatte filologie en de opleidingen zoals we ze nu kennen, ligt in 1999, toen de Bolognaverklaring is ondertekend. Tot het einde van de 20^e eeuw hadden kandidaat-filologen meestal 4 tot 5 jaar om grondig vertrouwd te raken met allerlei aspecten van de filologie. Ze leerden de grammatica, ze kregen een breed opgezette cursus

Dr hab. AGATA KOWALSKA-SZUBERT heeft een internationale levensloop, al is ze sinds haar studietijd aan de Universiteit van Wrocław verbonden: ze is in Leiden gepromoveerd en in Olomouc gehabiteerd. Naast haar universitaire taken is ze ook beëdigde vertaalster/tolk voor het Duits en Nederlands. Haar dissertatie *De kool en de geit* wordt vaak geciteerd en zette de toon voor haar verdere werk dat vooral gericht is op onderzoek naar ontleningen uit het Nederlands in het Pools. Zij nam deel aan een serie lexicale en fraseologische projecten. Correspondentieadres: Katedra Filologii Niderlandzkiej, Uniwersytet Wrocławski, ul. Kuźnicza 21–22, 50–138 Wrocław, Polen; e-mail: agata.kowalska-szubert@uwr.edu.pl

literatuur, die niet alleen van de literatuurwetenschap als theoretisch vak maar ook van de echte literatuur — de boeken dus — uitging. Daarnaast was er tijd en ruimte voor aanvullende kennis en vaardigheden; hoog gewaardeerd werd bijvoorbeeld de zogenaamde ‘algemene (wereld-) kennis’, naast de kennis van het land en volk. Een groot onderdeel van de studie was ook het leren en het zich eigen maken van de taal op zich. Omdat er tijd was, was er ook ruimte om de taal dieper te leren analyseren en zich niet tot het oppervlakkige te beperken. In het tijdperk vóór het internet maakte men gebruik van papieren bronnen zoals woordenboeken en dergelijke. Indien men met plezier studeerde, ontwikkelde men ook een behoefte aan verder zoeken, meer lezen dan wat strikt aanbevolen of verplicht was. Dit alles leidde vanzelf tot de verruiming van de taalvaardigheden: omdat er geen bijzondere tijdsdruk was, kon men in de diepte gaan, er was tijd om meer op te merken en dus ook meer te leren.

De Bologna-verklaring heeft een drastische wijziging van het studieproces veroorzaakt: de verkorting van de studieduur van 4–5 tot 3 jaar in de eerste fase. Je kunt weliswaar doorgaan met je studie in de masterfase, maar de uitleg luidt wel: als bachelor ben je al hoogopgeleid. Wat door menigeen geïnterpreteerd wordt als: een persoon die een universitair diploma heeft behaald, is klaar om als specialist te gaan werken.

Wat je vroeger binnen 8 of 10 semesters geleerd zou hebben, kun je nu onmogelijk binnen 6 semesters op een vergelijkbaar niveau leren. De studieprogramma’s zijn aangepast, heel wat onderwerpen worden nu onbesproken gelaten. Er is minder tijd — er is dus ook minder ruimte voor de verdieping en aanscherping van je vaardigheden.

Er is een grondig uitgewerkt Europees Referentiekader¹, waarin de richtlijnen staan beschreven van wat en hoe lang de student moet leren om een bepaald niveau van kennis van een vreemde taal te bereiken. Talenstudenten van nu worden conform de curricula van afzonderlijke universiteiten verondersteld binnen zes semesters het niveau C1 of zelfs C2 in de vreemde taal te hebben bereikt. En dit terwijl ze er vaak zonder voorkennis aan beginnen. Nu krijg je als student gedurende drie jaar een pakket aangeboden waarmee je verondersteld wordt de vreemde taal grondig te zullen kennen. Grondig – en dus in staat te zijn met die vreemde taal te kunnen werken. Het komt niet vaak voor dat je al op het bachelorniveau een volledige vertaal- en tolkopleiding aangeboden krijgt; wel bieden de meeste filologieën vertaalcolleges

¹ Zie <http://www.erk.nl/>.

aan. Een afgestudeerde bachelor in de neerlandistiek is er dus in feite van overtuigd dat hij goed genoeg opgeleid is om als vertaler te gaan werken², hoewel hij/zij aan de ontwikkeling van zijn/haar taalvaardigheid beduidend minder tijd heeft kunnen besteden dan een afgestudeerde neerlandicus van nog zo'n twintig jaar geleden.

Van de vier vaardigheden die aan het beheersen van een vreemde taal te pas komen, is in deze context vooral de leesvaardigheid van belang, de vaardigheid om het geschreven woord correct te begrijpen. Als je een tekst niet begrijpt, ben je ook niet in staat hem te vertalen, dus in een andere taal te verwoorden.

Het Nederlands lijkt — vanuit het perspectief van een niet-moedertaalspreker die al eerder een andere Germaanse taal heeft geleerd³ — niet zo bijzonder moeilijk als het om vertalen van teksten gaat, vooral van zakelijke teksten, maar zeker niet alleen daarvan. Heel wat begrippen, vooral de meest essentiële, zijn duidelijk gedefinieerd, er zijn ook woordenboeken en hulpmiddelen op het internet beschikbaar, het lijkt dus op het eerste gezicht een makkelijke taak. En toch stuit je als beginnend vertaler op (soms) kleine woordjes of uitdrukkingen die je langer bezighouden dan normaal; woorden die de indruk wekken niet in de context te passen. Er komen ook woorden voor die men uit het 'normale' taalgebruik goed kent, maar die op geen enkele wijze in te passen zijn in de gegeven context.

Er zijn veel theoretische en praktijkgerichte teksten geschreven over hoe men teksten moet vertalen en welke technieken daarbij toegepast worden. Een belangrijke plaats neemt in deze context de monografie van Naaijken et al. (2004) in. Wat de foutenanalyse daarentegen betreft, zijn de meeste boeken en/of artikels op het *literair* vertalen gericht. Op de Poolse markt bestaat een boek dat op het vertalen van technische teksten betrekking heeft (Voellnagel 1998), daar wordt echter het taalpaar Pools-Engels besproken. Over fouten die Poolse studenten Nederlands maken, bestaan ook enkele publicaties. In de meeste gevallen wordt de klemtoon echter niet op het vertalen gelegd maar op allerlei aspecten van de taalbeheersing (zie bijvoorbeeld Flor-Górecka 2015 waar de auteur het over werkwoordsvormen heeft). Een interessante bijdrage heeft Jutten (2016) geleverd, maar hij heeft het over het Portugees in contrast tot het Nederlands.

² Dit bevestigt ook een heel recente opmerking van Grzegorz Dworniczak, een erkend vertaler in Polen: "[...] op de markt zijn honderden jonge wolven verschenen die ogenschijnlijk een willekeurige vaktekst aankunnen, als ze maar het woordenboek en het internet hebben" (Saternus 2018; vertaald door AKS).

³ En dit is voor bijna alle studenten neerlandistiek in Polen van toepassing; die hebben allen Engels en/of Duits geleerd.

Vanuit mijn praktijk als vertaalster, maar ook als docente Nederlands (o.m. vertalen en zakelijk Nederlands) wil ik hier enkele kleine (en ook wat grotere) woordjes vermelden en de lezer erop attent maken. Mijn bijdrage is dus een uitnodiging voor een praktische reis door authentieke tekstfragmenten. Ik selecteer een paar groepen waar het makkelijk tot een vertaalfout kan komen. De bedoeling is om met behulp van een paar voorbeelden tendensen te tonen waar een beginnend vertaler bijzonder voorzichtig mee moet omgaan.

Het internet voorziet de studenten van een groot aantal woordenboeken; te beginnen met goede lexicale bronnen waarvoor je moet betalen, verder Wikipedia die op zich ook een soort thesaurus is als je van de ene taal naar de andere switcht, tot min of meer geheimzinnige twee- of meertalige woordenlijsten. Er zijn ook nog de zogenaamde vertaalmachines als Google Translator of Bing. Het verschil tussen een woordenlijst en een vertaalmachine ligt echter in de wijze waarop je ze normaliter gebruikt; in een woordenlijst zoek je een afzonderlijk woord, in een vertaalmachine zoek je naar de vertaling van een meer uitgebouwde frase of zin. Dat dit niet per se nuttige instrumenten zijn, komt in de loop van mijn verdere betoog ter sprake.

Laten we naar een paar soorten (vooral) lexicale vertaalfouten kijken. De analyse is gebaseerd op authentieke Nederlandse teksten die door studenten of beginnende vertalers naar het Pools zijn vertaald en die vervolgens door mij als docente Nederlands/mentor/proeflezer zijn gereviseerd.

1. HOMONYMIE EN POLYSEMIE

Studenten leren meestal de eerste betekenis van een woord. Taalcursussen plaatsen de nieuw te verwerven woordenschat binnen een bepaalde context, meestal in een tekst waaruit de betekenis van het gegeven woord duidelijk naar voren komt. Omdat de meest gangbare manier van woordenschatverwerving bestaat uit het verbinden van woorden met hun semantische pendant aan een andere (meestal de moeder-) taal, ontstaat er in het brein van de student een soort link tussen een (in ons geval) Nederlands woord en het Poolse equivalent. Deze link werkt perfect binnen de context waaruit de student het woord in kwestie heeft gehaald, maar niet per se binnen andere contexten.

De primaire betekenis van het woord ‘minuut’ in (1) verwijst naar een tijdseenheid of een wiskundige dan wel een astronomische eenheid.

- (1) “Waarvan akte, in **minuut** verleden te Amsterdam, op de datum in het hoofd van deze akte vermeld”.

Zelfs als je de webpagina van Van Dale raadpleegt, vermeldt het gratis ter beschikking gestelde woordenboek alleen het volgende:

“mi·nuut (de; v(m); meervoud: minuten)

1. 1/60 deel van een uur

2. 1/60 deel van een graad: een hoek van 60 graden en 45 minuten (60° 45’)⁴

Voor een beginnende vertaler kan ook nog het woord *verleden* in bovenstaand citaat misleidend zijn – hij/zij kent zeker het zelfstandig naamwoord *verleden* dat ook aan de tijd refereert. Zo zijn de studenten vaak geneigd dit stukje te vertalen als (vrij naar het Nederlands terugvertaald): “akte een minuut geleden te Amsterdam ondertekend”. De echte inhoud van deze zin ont-raadsel je pas als je in een woordenboek een andere betekenis van *verleden* vindt, namelijk die van het voltooid deelwoord van *verlijden* – maar vooral de verdere, specifieke betekenis van *minuut* die pas in de betaalde versie van Van Dale Groot woordenboek der Nederlandse taal⁵ als een afzonderlijk lemma fungeert en waar de volgende definitie staat:

“minuut 2

mi·nuut

zelfstandig naamwoord • de v/m • minuten

[...]

2 in ’t bijzonder de oorspronkelijke akte van notarissen, het oorspronke-lijke rechterlijk bevelschriftvormvariant minute

• waarvan akte in minuut is opgemaakt te Leiden⁶

Pas deze uitleg maakt duidelijk dat het om de oorspronkelijke, originele notariële akte gaat en niet om een afschrift ervan.

In voorbeeld (2) hebben we te maken met een geval dat om een andere reden moeilijk te vertalen is.

- (2) “Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt 10.000 (tienduizend) Euro en is verdeeld in 100.000 (honderdduizend) **aan-delen** van tien eurocent (0,10) elk.”

⁴ www.vandale.nl; gezocht item: minuut

⁵ Ten behoeve van de voorliggende analyse wordt van de (te abonneren) elektronische versie van het Van Dale Groot woordenboek der Nederlandse taal gebruik gemaakt, die vervolgens “de dikke Van Dale” (of kort: dikke VD) zal worden genoemd; dit in tegenstelling tot de eenvoudige gratis versie van het woordenboek, verder in de tekst “de gratis Van Dale” (of kort: gratis VD).

⁶ <https://www.vandale.nl/zoeken/zoeken.do>; gezocht item: minuut.

Het Nederlandse woord *aandeel* heeft volgens de dikke Van Dale niet alleen vier (hoofd)betekenissen, maar de met elkaar in nauw verband staande betekenissen (3) en (4) worden op twee verschillende manieren naar het Pools vertaald, afhankelijk van het soort vennootschap: een naamloze vennootschap heeft in het Pools ‘akcje’, en een besloten vennootschap ‘udziały’. Hier ligt de problematiek van de vertaling dus niet alleen in het decoderen van de betekenis van het Nederlandse lemma, maar vergt dit ook een buiten-linguïstische kennis van de vertaler.

De twee bovenstaande voorbeelden zijn tegelijk een goede illustratie van de moeilijkheidsgraad van juridische teksten, waar men heel goed op de juiste inhoudelijke weergave moet letten. Maar niet alleen juridische teksten blijken moeilijk te zijn. Voorbeeld (3) is een uit een Zuidnederlands contract afkomstige passage:

- (3) “Rekening houdende met de functie, de mobiliteit die deze functie meebrengt, het commercieel karakter ter zake, **komt** de werkgever **tussen** in de kosten die de werknemer maakt tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst.”

Het werkwoord *tussenkomen* heeft volgens de dikke Van Dale vier betekenissen, waarvan er drie als Belgisch Nederlands zijn aangemerkt. Dit werkwoord wordt in eerste instantie met (al dan niet juridische) bemiddeling geassocieerd. In de bovenstaande context is de frase *in de kosten* echter van cruciaal belang. Binnen de betekenisvelden verbonden met de bemiddeling blijft het voorzetsel dat daarbij van toepassing is, gelijk aan het voorvoegsel van dit verbum, nl. *tussen*. Indien *tussenkomen* met *in* in verband staat, krijgt het in België de betekenis van ‘meebetalen, een bijdrage leveren’. Waar een foutieve vertaling van (2) uit een gebrekkige kennis van het domein in de doeltaal kon voortkomen, is een foutieve vertaling van (3) het resultaat van een vermoedelijk automatisme van de vertaler die even niet bij het voorzetsel stilgestaan heeft.

De zin in voorbeeld (4) verwijst naar een tamelijk vreemd verschijnsel wanneer niet de eerste, meest belangrijke betekenis van het woord in de cursus wordt aangeboden maar een andere, in een wat beter naslagwerk althans. (4) “De Erasmusbrug was destijds een van de duurste **kunstwerken** in de regio.”

De gratis Van Dale vermeldt “*door kunst voortgebracht voorwerp*” wel eerst en pas in de tweede betekenis komt “*door techniek tot stand gekomen werk*”, maar de dikke Van Dale plaatst de werken om te bewonderen (bijv.

schilderijen / beeldhouwwerken / ...) pas op de vierde plaats binnen het betekenisprofiel van dit lemma. De betekenis van “*werk waarvoor andere materialen dan aarde en zand gebruikt zijn, bv. een brug, tunnel of sluis*” staat in de Dikke VD op de eerste plaats. De vertaler verhief de Erasmusbrug tot een product van de schone kunsten wat in de gegeven context ook niet uit te sluiten was: de tekst was een verhaal over het veranderende landschap, nieuwe creaties van de menselijke geest zoals wegen, tunnels, gebouwen en dergelijke. Toch bleek de klant (in dit geval betrof het een te reviseren opdracht) ingenieurswerken in gedachten te hebben gehad.

De groep gekozen voorbeelden gebaseerd op de gelijke klank en spelling van woorden met uiteenlopende betekenissen omvat nog een fout die vermoedelijk opnieuw op de betekenis stoelt die de student als eerste heeft onthouden, en ook laat zien dat de vertaalfouten soms ook hilarisch kunnen zijn.

- (5) De bevoegdheid om de vennootschap te vertegenwoordigen, komt aan de **bestuurder** toe.

De beginnende vertaler van zin (5) heeft niet bemerkt dat het om een specialistische tekst gaat (woorden als *vennootschap*, *bevoegdheid* zijn meestal toch markers van een zakelijke tekst) en het woord *bestuurder* als ‘chauffeur’ vertaald. Dit is in feite een terminologisch probleem; als je niet geleerd hebt dat bepaalde betekenissen wel binnen een bepaalde terminologische set worden gebruikt terwijl dat bij andere juist niet gebeurt, let je er daar niet op wanneer je een tekst gaat vertalen.

2. MOEILIJK OP TE SPOREN

Er zijn woorden en uitdrukkingen die in geen enkel woordenboek zijn opgenomen of er moeilijk in te vinden zijn. Een van de meest klassieke voorbeelden daarvan vinden we in zin (6):

- (6) Uittreksels uit het register van aandeelhouders worden **om niet** verstrekt.

Waar moet je de oplossing vinden? De gratis VD biedt geen antwoord. De Dikke VD aanvaardt de hele frase niet. Dus je zoekt onder ‘om’ en onder ‘niet’. Na een lange zoektocht kom je pas te weten dat *om niet* hetzelfde betekent als ‘gratis’. Als je de uitdrukking als beginnend vertaler voor het eerst tegenkomt, probeer je die op alle mogelijke manieren te vertalen waardoor

pseudo-equivalenten worden gevormd als (letterlijk vertaald naar het Nederlands) ‘*Uittreksels worden al dan niet verstrekt*’ of ‘*Uittreksels worden daarom niet verstrekt*’. En die zijn fout.

3. IDIOMEN

Jonge vertalers of kandidaat-vertalers in de laatste fase van hun bachelorstudie laten zich af en toe door vertaalmachines verleiden. Als het een vertaling van de vreemde taal in de moedertaal betreft, merken ze vaak dat de vertaling niet goed is. Bij een vertaling van de moedertaal naar de vreemde taal zijn ze al helemaal niet zo kritisch meer. Wat echter opvalt, is dat ze Poolse idiomen niet machinaal laten vertalen, misschien simpelweg omdat ze weten of intuïtief aanvoelen dat ze met een vaste verbinding te maken hebben. Het vertalen van Nederlandse vaste verbindingen via Google Translator gebeurt echter vaker dan we zouden willen. De uitkomst is dan meestal (in het beste geval) een letterlijke vertaling van alle afzonderlijke woorden die de vaste verbinding in kwestie vormen. Het is bijzonder aantrekkelijk wanneer de idiomatische uitdrukking op het eerste gezicht bij de context past.

Hieronder een paar voorbeelden van dit type fouten; in de vierhoekige haakjes staat de foutieve vertaling vermeld.

- (7) Hij is al enkele keren in Dresden geweest maar **hij is er** nog altijd niet **bekend**.

[Był już parę razy w Dreźnie, ale **nie jest tam** jeszcze **znany**.]

De letterlijke vertaling van zin (7) die impliceert dat hij in Dresden nog geen roem heeft verworven, is theoretisch logisch, ook al staat een stukje verderop dat hij er regelmatig verdwaalt en naar de weg moet vragen. Deze toevoeging zou de vertaler aan het denken moeten zetten.

Sommige naties staan bekend om hun gastvrijheid. Zo heeft ook de letterlijke vertaling van de vetgedrukte vaste verbinding in zin (8) bij de vertaler geen argwaan gewekt.

- (8) Ik ken deze man wel, maar **ik kan hem niet thuisbrengen**.

[Znam tego mężczyznę, ale nie mogę go **donieść do domu**.]

Dit principe geldt overigens voor de vaste verbindingen die niet erg “idiomatisch” ogen, dat wil zeggen de indruk wekken gewone zinnen te zijn.

Soms zijn die frasen zo gewoon dat er zelfs geen Google Translator voor nodig lijkt te zijn. Voorbeeld (8) is helemaal zelfstandig vertaald — de vertaler kende alle woorden immers en kon de hele zin begrijpen. Een woord-voor-woordvertaling lijkt wel een beetje vreemd — terugvertaald is het ‘(...) maar ik kan hem niet naar huis brengen’ — ligt echter aan de grens van het aanvaardbare. Blijkbaar dacht de vertaler althans zo.

4. INTERPUNCTIE

De Nederlandse interpunctie wordt door de studenten over het algemeen als niet te ingewikkeld beschouwd. Je gebruikt simpelweg veel minder komma's dan je het in andere talen gewend bent. Toch kan ook een komma voor problemen in de vertaling zorgen. Zo kregen studenten kregen eens een stuk te vertalen waarin de volgende zinnen voorkwamen:

- (9a) De gedaagde wordt ertoe verplicht het bedrag van 1.543,25 Euro zijnde de hoofdsom met de verschuldigde rente te betalen.
- (9b) Het te betalen bedrag is 1.543,25 Euro zijnde de hoofdsom, met de verschuldigde rente.

Beide zinnen zijn uit een en dezelfde uitspraak van een rechtbank geëxcerpeerd. De vraag was hoeveel de gedaagde in feite diende te betalen; zoals we kunnen zien, is de informatie in (9a) in strijd met de informatie in (9b). (9a) Impliceert namelijk dat het vermelde bedrag al inclusief de bijbehorende rente is, terwijl in (9b) de rente alsnog moet worden berekend. Hier ligt het probleem niet zo zeer in het vertalen zelf als in het begrijpen van de tegenstrijdige informatie.

5. SPELLINGSVERSCHILLEN

De ervaring leert dat spelling tot grote misverstanden kan leiden. De typisch Nederlandse spellingskenmerken zoals bijvoorbeeld de verdubbeling van een (mede)klinker is heel vaak de reden van een verkeerde decodering van de Nederlandse tekst (de studenten verwarren bijvoorbeeld vaak *raam* met *ram* of *taken* met *takken*). Dit verschijnsel lijkt duidelijk en bekend. Vreemd genoeg kan echter ook de spelling in de doeltaal het begrip van de te vertalen Nederlandse tekst beïnvloeden.

Een van de Poolse valkuilen op het gebied van de spelling is de schrijfwijze van [x] die in de spelling met ‘h’ of ‘ch’ wordt weergegeven terwijl de officiële uitspraak⁷ dezelfde is. Dat deze eigenschap van het Pools een raster voor een Nederlandse tekst kan worden, bleek uit een voorgelegde vertaling van zin (10):

- (10) De medewerkers in de productieruimte zijn verplicht een **short** en laarzen te dragen.

[Pracownicy mają obowiązek nosić w pomieszczeniu produkcyjnym **szorty** i kozaki.]

De auteur van de vertaling had het in de Poolse versie over een ‘korte broek’, dus hij ging duidelijk van het woord *short* uit. Ook het feit dat de vertaler het woord *laarzen* als *kozaki* ‘damesschoeisel met hoge hakken’ heeft geïnterpreteerd, verleent een extra dimensie aan de vertaling. Het oorspronkelijke beeld van de productieruimte in een vleesverwerkingsbedrijf werd in de Poolse vertaling dus geheel onverwacht van een erotisch tintje voorzien.

BIJ WIJZE VAN BESLUIT

Alle bovenstaande voorbeelden zijn het product van studenten of net afgestudeerden in de afgelopen vijf jaar, dus in de tijd dat de studie korter duurt, en dus ook in het didactische proces veel minder tijd aan bepaalde oefeningen of vertaalproblemen kan worden besteed. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat de studenten van vóór de eeuwwisseling zoveel betere vertalers waren. Het nadeel van de late 20^e eeuw was bijvoorbeeld het feit dat de lexicale en grammaticale hulpmiddelen alleen in een papieren versie bestonden (indien ze toen al überhaupt bestonden). De studenten van nu beschikken over veel meer hulpmiddelen dan hun voorgangers; in ruil daarvoor besteden ze soms echter minder tijd en aandacht aan het echte opsporingswerk waardoor je naar mijn mening veel meer kunt leren, zij het alleen door te zoeken.

Het is dan ook een extra taak van de docent om de studenten van tegenwoordig extra attent te maken op de gevaren en risico’s die met niet nauwlettend vertalen gepaard kunnen gaan.

⁷ Tot voor WO II was er wel degelijk een uitspraakverschil tussen de [h] en de [x] die op twee verschillende manieren orthografisch werden weergegeven; in de loop van de laatste zeventig jaar is dit fonetische verschil echter verdwenen en voor de meeste Polen van nu is de spelling helemaal onoverzichtelijk geworden.

REFERENTIES

- Europees Referentiekader (z.d.) www.erk.nl ingezien op 20 november 2017.
- Flor-Górecka, Agnieszka. 2015. 'Enkele specifieke fouten van Poolse vreemdetallearders Nederlands.' In Bas Hamers (ed.). *Pedagogiek van het Nederlands als vreemde taal. Centraal-Europese studenten en het Nederlands*, 83–94. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Jutten, Joost. 2016. *Vertaalfouten gemaakt door beginnende vertalers Portugees-Nederlands: een definitie, een categorisatie en de oorzaken*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Naaijkens, Ton, Cees Koster, Henri Bloemen & Caroline Meijer (eds.). 2004. *Denken over vertalen: Tekstboek vertaalwetenschap*. Nijmegen, Nederland: Vantilt.
- Saternus, Tatiana. 2018. *Rozmowy fotelowe: Mirosław Dworniczak*. https://www.dropbox.com/s/f518wlvvqbr7goe/Mirosław%20Dworniczak_1.pdf?dl=0 ingezien op 10 juni 2018.
- Van Dale Groot woordenboek der Nederlandse taal*. www.vandale.nl ingezien op 10 juni 2018.
- Voellnagel, Andrzej. 1998. *Jak nie tłumaczyć tekstów technicznych*. Warszawa: Tepis.

MOC I NĘDZA NIEPOZORNÝCH SŁÓWEK:
TEKSTY BIZNESOWE (I INNE) W TŁUMACZENIU

Streszczenie

Niniejszy artykuł prezentuje typologię częstych błędów pojawiających się w tłumaczeniu z języka niderlandzkiego na język polski. Przykłady pochodzą z tłumaczenia studentów niderlandystyki oraz świeżo upieczonych licencjatów. Przyczyny błędów autorka dopatruje się w skróceniu cyklu edukacyjnego wskutek obowiązywania Traktatu Bolońskiego, który skrócił studia akademickie z pięciu do trzech lat, które następnie można poszerzyć o kolejne dwa lata, jednakże nie jest to niezbędne do uzyskania wyższego wykształcenia. Inną przyczyną tworzenia błędnych tłumaczeń jest nieograniczony niemal dostęp do wszelkiego rodzaju źródeł i maszyn tłumaczeniowych w Internecie (jak chociażby Google Translator/Tłumacz Google). Kombinacja skróconego okresu studiów, czyli w przypadku języka niderlandzkiego: zdobywania sprawności językowych w tym języku, i przekonanie o wysokiej jakości swojej świeżo nabytej wiedzy, jest źródłem licznych usterek w tłumaczeniu. Od takich, które mogą zaważyć na czymś losie, po nieodparcie komiczne.

Słowa kluczowe: błędy; tłumaczenie; recepcja i produkcja; słowniki.

POWER AND POVERTY OF LITTLE WORDS:
BUSINESS (AND OTHER) TEXTS IN TRANSLATION

Summary

This article presents an attempt at a typology of the most frequent errors occurring in the translation from Dutch into a foreign language. The material under analysis derives from the translation tasks performed by the students of Dutch as well as by the newly graduated B.A. holders. The causes of the errors are to be found in the shortened education cycle of language studies which had been longer before the Bologna Treaty was signed and the five-year studies were divided into two independent shorter cycles. Other causes are also related to easy access to not necessarily reliable dictionary courses and Internet translators, of which Google Translator is an example, and to the fact that the graduates who completed their studies in a significantly shorter period of time and less effortlessly (than those who had completed five-year studies) demonstrated inflated self-confidence.

Key words: errors; translation; reception and production; dictionaries.